
The linguistic analysis of the argumentative speech (Shimon Peres for example)

Ayat Salem Judeh

ayuotayat@gmail.com

Assistant Professor. Rahim Radi Abd (Phd.)

Dr.raheem2016@gmail.com

University of Baghdad - College of Languages

Department of the Hebrew Language

DOI: <https://doi.org/10.31973/aj.v3i143.3967>

Abstract:

Argumentation is one of the important topics that have received wide attention among linguists, as it contains rhetorical, semantic and pragmatic means, and its connection with daily life through its use in political speeches that are a link between the politician and the public through influence and then persuasion

Hence, we selected a set of the speeches of Israeli President Shimon Peres, and analyzed them linguistically. This research is concerned with studying argumentation in general and the linguistic methods in particular since the subjects of argumentation are rich in linguistic styles, such as argumentation questions, metaphors, similes, argumentation links, etc.

From a linguistic point of view, the research was interested in the rhetorical methods in the Hebrew language, in order to identify the most important functions that they perform in argumentation.

The research concluded that the political speeches of Shimon Peres included most of the rhetorical methods in the Hebrew language, employing them in terms of argumentation, and using those arguments in political speeches for the purpose of direct influence on the recipient and then convincing him of the idea to be conveyed in time and space

keywords: Shimon Peres - Political Discourse - Argumentation

التحليل اللغوي للخطاب الحجاجي (شمعون بيرس إنموذجاً)

أ.م.د. رحيم راضي عبد
جامعة بغداد - كلية اللغات
قسم اللغة العبرية

الباحثة آيات سالم جودة
جامعة بغداد - كلية اللغات
قسم اللغة العبرية

(مُلَخَّصُ البَحْث)

يعد الحجاج من المواضيع المهمة التي لقيت اهتماماً واسعاً لدى اللغويين، لما يحتويه من وسائل بلاغية ودلالية وتداولية، وارتباطه بالحياة اليومية من خلال توظيفه في الخطابات السياسية التي تعد حلقة وصل ما بين السياسي والجمهور من خلال التأثير عليه ومن ثم إقناعه. ومن هنا اخترنا مجموعة من خطابات الرئيس الإسرائيلي السابق شمعون بيرس، وقمنا بتحليلها تحليلاً لغوياً.

هذا البحث يعنى بدراسة الحجاج بصورة عامةً والوسائل اللغوية بصورة خاصة. لأن مواضيع الحجاج غنية بالأساليب اللغوية، كالأسئلة الحجاجية والاستعارة والتشبيه والروابط الحجاجية الخ....

من الناحية اللغوية، اهتم البحث بالأساليب البلاغية في اللغة العبرية، من أجل التعرف على أهم تلك الوظائف التي تؤديها في الحجاج.

خلص البحث الى أن الخطابات السياسية لشمعون بيرس قد تضمنت معظم الأساليب البلاغية في اللغة العبرية، وتوظيفها من ناحية حجاجية، واستخدام تلك الحجج في الخطابات السياسية لغرض التأثير المباشر على المتلقي ومن ثم إقناعه بالفكرة المراد إيصالها في الزمان والمكان.

الكلمات المفتاحية: شمعون بيرس - الخطاب السياسي - الحجاج

הניתוח הלשוני של הנאום הארגומנטיבי
(שמעון פרס לדוגמה)

ד"ר רחיים ראדי עבד
פקולטת השפות
מחלקה השפה

סטודנט תואר שני: איאת סילים ג'ודה
פקולטת השפות
מחלקה השפה העברית
העברית

תקציר

נושא הנאום בכלל והשיח הפוליטי בפרט הוא אחד הנושאים שזכו לתשומת לב רבה מצד חוקרים בעולם, במיוחד בתקופה הנוכחית. חשיבותו של השיח הפוליטי נובעת מהיותו השיח הלשוני ביותר הנקשר לקהל, שכן הוא מבקש להשפיע ולפנות למקבל מצד אחד, ומצד שני הוא מסוכן יותר. כי זה המסוגל ביותר לתמרן את המוחות ואז להגיע לרצוי. בהתחשב בחשיבות המגמה הלשונית הן כהתקדמות מדעית חדשה והן השיח הפוליטי המלא באמצעים לשוניים, במיוחד בתקופה הנוכחית, הנושא מתויג ב: הניתוח הלשוני של הנאום הארגומנטיבי (שמעון פרס לדוגמה).

המילות המפתח: שמעון פרס – השיח הפוליטי – הארגומנטציה

מבוא

הארגומנטציה:

ארגומנטציה היא אחת הדרישות השכיחות בשיח האקדמי בדיסציפלינות השונות הן בבתי הספר הן במוסדות להשכלה גבוהה, הגישה הטיעונית – דיאלוגית, שתוצג בהרחבה בהמשך, רואה בטיעון התנהגות לשונית, הנובעת מן ההכרה בקיומן של דעות מגוונות בהקשרים חברתיים תרבותיים שונים. (עליזה עמיר, הלה אתקין, 2014: 201-207) (Aliza Amir, Hela Atkin, 2014: 201-207)

הארגומנטציה היא פעילות שבה מעלים טענות, מבססים אותן בעזרת הפקת נימוקים, מבקרים את הנימוקים שהובאו, מפריכים את הביקורות וכו' (Toulmin אצל גלסנר). מרכיבי הטיעון הם טענה מרכזית ונימוק. הטענה עשויה להיות תיאורית, פרשנות, מסקנה או החלטה והיא יכולה להיתמך על ידי נימוק אחד, מספר נימוקים ישירים או שרשרת נימוקים עקיפה התומכת בנימוק. (מימרן, איילת, 2013: 6).

(Mimran, Ayelet, 2013: 6)

לפי ליאקופולוס (Lokopoulos), הטיעון הוא זה היוצר את עמוד השדרה של הדיבור, הוא מייצג את הרעיון או את העיקרון המרכזי שעליו מתבסס הדיבור והוא מהווה כלי לשוני חברתי, שכן מטרתו לשכנע את קהל המטרה (ליאקופולוס, מילטוס, 2011: 175-176). (Lyacopoulos, Miletus, 2011: 175-176) ישנן הגדרות שונות לארגומנטציה, אבל כולן מציינות פעילות של טיעון, כלומר פעילות שבה מעלים טיעונים ומעריכים אותן (arguments). המילה "טיעון" בעברית מציינת גם תואר הפעולה וגם את התהליך שלה (רשיד, ריזוואן מגיד, 2018: 2).

(Rashid, R 'Zwan Magid, 2018: 2)

מבנה הטיעון מייצג את המבנה הלוגי של תהליך החשיבה, כלומר יש בכך הצרנה של סכמות החשיבה, כך שמעקב אחר הטיעון משמעו מעקב אחר דרך הסקת המסקנות, פתרון הבעיות וקבלת ההחלטות (גלסנר אמנון ואחרים, 2009: 76-77). (Glasner, Amnon et al., 2009: 76-77)

באשר לשפה האנגלית, המונח "Argue" מצביע על הבדל בין שני צדדים, וניסיונו של כל אחד מהצדדים לשכנע את האחר לנקודת מבטו מציג את הסיבות או את "reasons" העומדות נגד רעיון, דעה או התנהגות. (Longman, 1989, 34)

שמעון פרס - קורות חייו

שמעון פרס (מקודם פרסקי) נולד ב כ' באב תרפ"ג, 2 באוגוסט 1923 בעיירה וישנבה בפולין. בשנת 1934 עלה ארצה עם משפחתו, והתחנך בבית ספר "גאולה" בתל אביב ובבית הספר החקלאי בבן שמן. לאחר מספר שנים בקיבוצים גבע ואלומות, נבחר פרס ב-1943 למזכיר תנועת "הנוער העובד והלומד". בשנת 1945 נשא שמעון פרס לאישה את חברתו סוניה לבית גלמן, אותה הכיר בלימודיו בבן שמן. הם הקימו את משפחתם בקבוצת אלומות.

1923 / נולד בפולין

1947 / גויס לשורות ההגנה

1959 / נבחר לכניסת

1992 / מונה פרס לשר החוץ

1995 / הפך פרס לראש ממשלת ישראל

2007 / נבחר לנשיא המדינה

2016 / הלך לעולמו בישראל

נקודות בציר הזמן של שמעון פרס

ב - 1947 גויס שמעון פרס לשורות ההגנה ובמסגרתה עסק בתחומי כוח האדם

ורכישת נשק. הוא המשיך לעסוק בתחומים אלו גם במשרד הביטחון במהלך

התקופה הראשונה של מלחמת העצמאות.

ב - 1959 נבחר לכנסת, ומאז ועד היום הוא חבר כנסת. בשנים 1959-1965

שירת כסגן שר הביטחון. ביולי 1992, לאחר הקמתה של ממשלה העבודה

בראשותו של יצחק רבין, מונה פרס לשר החוץ. בתפקיד שר החוץ הוביל את

תהליך השלום שהביא לחתימה. ב-5 בנובמבר 1990, לאחר הירצחו של ראש

הממשלה יצחק רבין, הפך פרס לראש ממשלת ישראל. בתפקיד זה שימש עד

לבחירות לכנסת ב-1996 בהן נוצח על ידי בנימין נתניהו. ב-10 ביולי 2007

הושבע שמעון פרס כנשיאה התשיעי של מדינת ישראל. בינואר 2016 לקה פרס

בהתקף לב קל. ב-13 בספטמבר 2016 לקה בשבץ מוחי והובהל למרכז הרפואי

שיבא. בבוקר ה-28 בספטמבר הוא הלך לעולמו. שמעון פרס הוא אב לשלושה

ילדים, סב לשמונה נכדים וסבא - רבא לשלושה נינים.

(<https://he.wikipedia.org/wiki>)

שמעון פרס חיבר את הספרים הבאים :

בין שנאה לשכנות (עברית - 1961)

השלב הבא (1965)

קלע דוד (1970)

כעת מחר (1978)

לך עם האנשים - 7 דיוקנאות (1979)

La Force de Vaincre (צרפתית - 1981)

יומן אנטבה (1991)

המזרח התיכון החדש (1993)

יומן קריאה - מכתבים לסופרים (1994)

(For the Future of Israel (1997

בראשית חדשה (1998)

A Time for War , A Time for Peace (Le Voyage Imaginaire) (١٩٩٨) ווד
 (http://www.pac.ac.il/?CategoryID=330&ArticleID=744&dbAuthToke
 (n

המבנה (הארגומנטיבי הטיעוני – הלשוני) של נאומי שמעון פרס
 הפתיחה:

בנאומי פרס הוא תמיד פתח את הנאום שלו בפנייה ישירה כמו:

- ١- (גבירתי היושבת ראש, עמיתי חברי הכנסת)
 - ٢- (כבוד נשיא המדינה, ראובן (רובי) ריבלין, אישי ראש הממשלה, בנימין נתניהו, ורעייתו שרה נתניהו, שותפינו, ראש עיריית תל אביב-יפו, רון חולדאי, ידידים, חברים, אורחים ושותפים לדרך),
 - ٣- (כבוד נשיא המדינה, יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, הגברת לאה רבין, דליה, יובל, הנכדים, המשפחה, אורחים וידידים)
 - ٤- (אדוני יושב-ראש הכנסת, אדוני נשיא הרפובליקה הערבית המצרית, אדוני נשיא מדינת ישראל, חברי כנסת נכבדים)
 - ٥- (אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה)
- פרס משתמש בפתיחה קצרה ומהירה ברוב הנאומים שלו כדי לשים לב את היושבים בישיבה וגם אל הנמען, וגם הוא לא פנה אל העם הישראלי בפנייה ישירה כדי להפריד בין העם לבין היושבים בישיבה (חברי בכנסת).

השאלה הרטורית או הטיעונית:

שאלה – יש המשתמשים בשאלה בתחילת דבריהם או בהמשכם. השאלה היא סוג של פנייה לנמענים. מטרת השאלות הן להתקרב לנמענים, להדגיש, להבליט עניין, לעורר מחשבה, לשכנע. השאלה גורמת לנמענים לצפות לתשובה או להיות מודעים לנושא.

השאלה רטורית – שאלה הנשאלת לא לשם קבלת תשובה, שכן היא רומזת על התשובה, והתשובה עליה ידועה לנמענים, לכן גם אין מצפים לתשובה. מטרת השאלה הרטורית – להדגיש, להבליט עניין, לעורר מחשבה, לשכנע. יש

המשתמשים בשאלה רטורית בתחילת דבריהם או בהמשכם. (ליפקין, שרה, 2006: 90)

(Lipkin, Sarah, 2006: 90)

השאלה הטיעונית:

הוא השאלה המשתמשת בפועל דיבור עקיף, אם הוא נחשב כטיעון שנוסח בצורה של שאלה התומכת בנקודת מבט, ואז אין התאמה בין הצורה הדקדוקית של הטיעון לערכו התקשורתי. (לנדאו, רחל, 1988: 68). (Landau, Rachel, 1988: 68)

סירל כינה את המושג שאלה טיעונית (שאלה לא אמיתית), באשר לשאלה הנורמלית, זהו פועל דיבור ישיר המציין עובדות, כלומר קיימת התאמה בין הצורה הדקדוקית לבין הערך התקשורתי, ולכן סירל כינה זאת המונח (שאלה אמיתית), (בורשטיין, רות, 2005: 46) (Burstein, Ruth, 2005: 46)

בדיון הודעת הממשלה על חוזה השלום בין ישראל ובין מצרים, «אדוני היושב – ראש, יש אופוזיציה בתוך הממשלה עצמה, המניחה שדבר לא יצא מהאוטונומיה. היא עושה לה חיים קלים. היא קודם כול זורה אי – אמון בכוונות הממשלה ובהחלטותיה, היא מנחשת עתידות לפי נוחות חולפת. אם אכן תכנית הממשלה, תכנית האוטונומיה, תיפול, הייבנו יחסי מצרים – ישראל כפי שהיינו רוצים לראות אותם הולכים ונבנים? האם בעיית האוכלוסיה הערבית הפלשתינאית בשטחי יהודה ושומרון תיעלם? שאיפותיהם הלאומיות תיפתרנה? הייפסק ריבויים הטבעי? האם ארצות-הברית תגדיל אז את התמיכה בנו? העולם הערבי ישלים? אבל העיקר, מה יהיה אתנו? האם נרצה שצה"ל ישלוט לנצח בגורל אוכלוסיה שאיננה רוצה בשליטתנו עליה? (2) האם לאחר שממשלת ישראל הכירה במסמך אנגלי מחייב בקמפ – דייוויד, האומר שיש עם פלשתינאי שיש לו זכויות לגיטימיות, שיש לו דרישות צודקות –»

פרס העלה את השאלות הללו שלא נועדו לשאלה, כפי שעולה ממבנה השטח של הנאום. הדובר כאן אינו מחכה לתשובה מהמקבל, אך הוא רוצה את מטרת הטיעונים, שאלות אלו הן טיעונים שבאמצעותם רצה פרס לשכנע את הציבור בחשיבות הממשל העצמי, והוא הזכיר את הבעיות העומדות בפני האוכלוסייה הפלסטינית. ואז הוא עבר לשאיפות בני עמו, שארצות הברית ממשיכה לתמוך,

ובשביתות המתמשכות שנחשפות ללא הרף, כל הטיעונים הללו מגבירים את כוח הנאום ומושכים את מוחו של הנמען למנגנון באמצעות הצגתו בצורה של שאלות.

השאלה הטיעוני שתואם את שאלותיו (WH):

((Wh)) הן אותן שאלות שמתחילות בשמות השאלה. הן שאלות שעונות עליהן בתשובות שונות באמצעות מגוון רחב של אפשרויות, כגון: מה שמך? בן כמה אתה? מי הגיע? בעברית ניתן לכלול בקבוצה זו את כל המשפטים התשאוליים המתחילים בשמות השאלה, ולקיצור שמות אלה נקראים שאלות (Wh), בדומה לכלים השאלה באנגלית שמתחילים ב (wh). באשר לשאלות הטיעונים (wh), השאלה הקבועה בהן תואמת את משמעות השלייה, כלומר השאלה? Who Know, למשל, במשמעותו, הטיעונית מציין את השלייה Known (Nobody, Landau, Rachel, 1988: 70).

פרס בדברי התשיעי באירוע השקת מרכז החדשנות 21 ביולי, 2016, «אני גאה בצעירים שלנו. הם יצרו את המציאות החדשה. הם ניחנו בעצמאות, ביצירתיות, ובחוצפה ישראלית יוצרת. הם גברו על מכשולים בדרך וענו לאתגרים שהופיעו לפתע.

מי האמין אז, כי הנהגים בעולם כולו ינווטו את דרכם בעזרת תוכנת מפות כחול לבן?

מי האמין שהאדמה הסרבנית תיכנע ותניב זני ירקות ופירות בשפע. – וכי ישראל תפתח יכולת מרחיקת לכת ביצירת מים והשקיה חדשנית? מי היה מאמין שמיליוני אנשים ינצלו הודות לסטנט ישראל המושלל בעורקי לב פגוע ויאפשר לו לנשום כראוי. מי חזה שנוכל ליצור יכולת הליכה באמצעות רגליים רובוטיות תוצרת ישראל?

ועוד בטרם ידענו לייצר זוג אופניים, הקמנו תעשייה ביטחונית מתוחכמת.»

פרס השתמש בכמה מהשאלות שכוללת מטרה טיעוני: –

טע': מי האמין אז, כי הנהגים בעולם כולו ינווטו....

מי האמין שהאדמה הסרבנית

וכי ישראל תפתח יכולת מרחיקת ...

מי היה מאמין שמיליוני אנשים...

מי חזה שנוכל ליצור יכולת הליכה...

משי"א: התשובה על כל השאלות (לא)

מס'הם יצרו את המציאות החדשה. הם ניחנו בעצמאות, ביצירתיות, ובחוצפה ישראל יוצרת. הם גברו על מכשולים בדרך וענו לאתגרים שהופיעו לפתע. ברור מהשאלות האלה, השתמש בהם פרס כטיעונים, כל אחד מהטיעונים כולל משמעות מרומזת, שהתשובה על כל השאלות היא (לא), שהיא מטרת פרס, וכך השיג מטרה טיעונית.

לשון ציורית

(מטפורה, דימוי, האנשה)* לשון ציורית, פיגורטיבית בלעז, מבקשת ליצור במוחו של הכותב ציורים הממחישים את הנאמר, וכך מסייעים להעברת המסר ולהדגשת כוונת הכותב. כמו כן הנוקטים לשון ציורית נוטים לנער את השגור ולהאיר תופעות באור חדש על ידי חיבור בלתי צפוי של שדות סמנטיים מרוחקים ובכך מעוררים קשב ומבליטים את המסר. לעתים הלשון הציורית משמשת ליצירת תמונה קיצונית ומוגזמת כדי להשפיע על הנמען, הלשון הציורית יכולה אף להיות פרי סגנונו של הכותב, בלי קשר למטרתו (גדיש, רונית, ואחרים, ٢٠٠٣, ٢٠٠٤, ٢٢) (Gadish, Ronit, and others, ٢٠٠٣ – ٢٠٠٤: ٢٢)

המטפורה

היא מעתק סמנטי, שתוצאתו קישור של מושג חדש אל מסמן קיים המניע לתהליך הזה הוא דמיון מסוים שבין המסומן המקורי למסומן החדש (ניר, רפאל, ١٩٩٠, ٣٨) (Nir, Raphael, ١٩٩٠: ٣٨) בנאום פרס נמצא המטפורה בכמה צורות המטאפורה משמשת כדי להפנות את תשומת ליבו של הנמען לתכונה משותפת או לתכונות המשותפות בין שני רעיונות שונים המקשרים את הדובר ביניהם, ועל הנמען להגיע למשמעות המיועדת על ידי זיהוי תכונה משותפת זו הנמצאת בראש הדובר. (מושלר, ٢٠١٠, ٤٤٤-٤٤٥) (Mochler, Jack, ٢٠١٠: ٤٤٤ – ٤٤٥) פרס השתמש המטפורה בנאום זה, נאום של פרס (١٣ בנובמבר ١٩٩٥) «ידענו שרבים בבית הזה רוצים שלום, אבל גם ידענו שאין שלום חינם, אין שלום בלי הסכם עם השכנים, אין שלום שהוא עיוור צבעים טריטוריאלי»

בנאום זה פרס השווה שלום עם מאפיין האדם שלו, שכן הוא העביר את אחת התכונות של האדם לנושא פוליטי, שהוא תיאור העיוורון, כלומר העיוור אינו רואה דברים, מכיוון שאם הוא רוצה להשיג שלום עליו לראות את כל מה שסביבו, וכאן פרס השתמש בתיאור שלילי ב האדם, משאיר תכונות אחרות כמו ידע ואור נאום פרס (10 פרס ביולי 2007) «הגעתי לארץ כאדם צעיר ונפלה לידי הזכות הגדולה לשרת את האומה. אדם מזדקן: אמונה אינה מזדקנת. היא מתחדשת כל הזמן. כדברי יואל: "זקניכם חלמות יחלמון. בחוריכם חזינות יראו»

פרס משמש בתכונה של האדם, שהיא הזדקנות, הוא רוצה להעביר רעיון מסוים לנמען, כי אם יהיה לאדם רצון לא יכול אחד לכבות אותו, והוא תאר את האמונה שהיא לא מזדקנת לאורך הזמן, לעומת זאת האדם שהוא בתקופה מסוימת יגע להזדקנות.

המטפורה הטיעונית בדרך כלל יש לה שני סוגים שהיא: –המטפורה הכללית ומטפורה הפרטית, המטפורה הטיעונית הכללית המשמעות שלה המשמעות המיועדת הספציפית מבחינה תרבותית, כלומר משמעות מוכרת, כמו בדוגמה זו, (ומצפון יבוא שלום), היא מטאפורה ארגומנטית כללית, שכן משמעותה היא ספציפית מבחינה תרבותית, כלומר המקבל יכול להגיע למשמעות המיועדת גם אם ההקשרים בהם מוצגת מטאפורה זו שונים, כלומר זה לא קשור להקשר מסוים. באשר למטאפורה הפרטית הטיעונית, היא זו שמייצרת משמעות חדשה ולא מוכרת על פי ההקשר בו היא מוזכרת כמו (המילה הופכת למאכלת אש), היא מטפורה פרטית שיצירת משמעות חדש לא מוכר לפי הקשר שבו הוא מוזכר, ההקשר מגביל את המשמעות על מנת לכוון את הנמען למנגנון.

וגם כן משתמש פרס המטפורה הטיעונית בהסולם הטיעוני:
פרס בהישיבה המאה-וארבעים-ושתיים של הכנסת השבע-עשרה
«הנגב החל להתעורר. אסור להרדימו מחדש. הנגב מאפשר להכפיל את שטחה המיושב של מדינת ישראל. עלינו להילחם בשממה כמו שלחמנו באיבה. טילים מסוגלים היום להגיע לטווחים ארוכים. המטשטשים את ההבדל שבין חזית לבין עורף. הנגב מאפשר לנו לרתום את אנרגיית השמש לייצור חשמל נקי למדינה להתפיל מים מהים ומהתהום. הוא מאפשר לרקום מערכת יחסים כלכלית עם שכנינו – הירדנים. המצרים והפלסטינים.»

מס':-הוא מאפשר לרקום מערכת יחסים כלכלית עם שכנינו-הירדנים, המצרים והפלסטינים

טעו: הנגב החל להתעורר, אסור להרדימו מחדש

טעו: הנגב מאפשר לנו לרתום את אנרגיית לייצור חשמל נקי למדינה

מהנתון הקודם מבחינים כי לאמרה המטפורית (הנגב החל להתעורר, אסור להרדימו מחדש) יש כוח טיעוני גבוה יותר בהשוואה לאמירה הישירה האמיתית, (הנגב מאפשר לנו לרתום את אנרגיית לייצור חשמל נקי למדינה), ואז היא מוצגת בראש הסולם הטיעוני, מכיוון שזה הטיעון החזק ביותר לתוצאה. המשמעות הנגזרת מהערבוב המטפורי הזה תלויה בכשירותו הפרגמטית של המקבל, אשר מתרגם או הופך מטאפורה זו למשמעות רעיונית או מעשה מושלם, מכיוון שמטרתו של פירס הטיעוני משימוש זה היא לכוון את הנמען לבצע פעולה.

מן האמור לעיל ניכר כי שימושים מטפורות טיעוניים נפוצים בנאומיו של שמעון פרס; הסיבה לכך היא שכוח הארגומנטציה שלו משפיע יותר על השימוש בביטוי עצמו במובן האמיתי שלו בשכנוע המקבל, בגלל הפרקטיקות הפוליטיות, האידיאולוגיות והתרבותיות שלו. והם מועסקים בנאומים פוליטיים לא רק כדי להשיג מטרה רטורית, אלא גם כדי להשיג מטרה טיעונית, שהיא שכנוע. זה גם שונה בהתאם להקשר של המצב המוזכר בו. הבדל זה נובע מההבדל בתכונות או במאפיינים שמספק הרקע התרבותי של המושאל ממנו, ולכן ההקשר או עולמו של הטקסט הוא זה שמכפה את השימוש בתכונות מסוימות ללא אחרות.

הדימוי

הדימוי מבוסס על השוואה: הנואם המבקש לתאר דבר מסוים בנאומו, משווה אותו לדבר אחר כדי ללמד על תכונותיו. ההשוואה מפורשת בנאום על-ידי מילית או צירוף המציינים את הדמיון בין הגורמים המשווים, כגון: 'פ', 'כאילו', 'כמו', 'דומה ל' ועוד. ההשוואה מבוססת על תכונה המשותפת לשני הגורמים המשווים; דימויים מקוריים עשויים כמובן להפתיע את הקורא, שכן הם מקרבים זה אל זה גורמים זרים ומרוחקים, ומגלים לפתע את המשותף ביניהם. (אליצור, שולמית,

٢٠٠٤, ٢١٥)(Shulamit, Elitzur, 2004: 215)

עצם השימוש בכ"ף הדימוי או ב"כמו", יאמרו, ניצב כמחיצה בין שתי המחשבות, ואף שהוא מאפשר פעולת גומלין ביניהן, אין הוא מאפשר את מיזוגן המלא. ייתכן. אבל בלי לבטל את מקומו של הדימוי, דומני שבמסגרת התפיסה שאנחנו מציגים פה מוטב לראותו כניואנס של המטפורה יותר מאשר כתופעה נפרדת. (זנדבנק, שמעון, ٢٠٠٢, ٦٢) (Sandbank, Shimon, ٢٠٠٢, ٦٢) פרס בהישיבה השלוש=מאות ושמונים ושלוש של הכנסת השלוש עשרה «יצחק לא הסתיר את דעותיו. הן היו סדורות כשולחן ערוך. ואם להשתמש בביטוי משלו – כשולחן הנשען על ארבע רגליים. הרגל התיכונה היא זו של הביטחון. גם השוללים. וגם המחייבים את תהליך השלום מבינים וחייבים לזכור. שללא צה"ל חזק.» פרס השתמש בנאום שלו הדימוי לתאר יצחק רבין הוא השווה בנאום שלו בין השולחן לבין העם היהודי, הוא השתמש במילה השולחן ביטוי על העם הישראלי (הן היו סדורות כשולחן ערוך), והשווה ביניהם, הוא יצר דימוי בין העם הישראלי שהוא השולחן וארבע הרגליים שלה כביטוי על צה"ל ועל המשטרה ועל צבא הגנה ושירותי הביטחון, וישראל לא תוכל לעמוד בפני הקשיים ללא הבטחון, דימוי לשולחן שהיא לא תוכל לעמוד ללא הרגליים שלה, הוא השתמש בדימוי ליצר תמונה אצל הנמען.

עצם השימוש בכ"ף הדימוי או ב"כמו", יאמרו, ניצב כמחיצה בין שתי המחשבות, ואף שהוא מאפשר פעולת גומלין ביניהן, אין הוא מאפשר את מיזוגן המלא. ייתכן. אבל בלי לבטל את מקומו של הדימוי, דומני שבמסגרת התפיסה שאנחנו מציגים פה מוטב לראותו כניואנס של המטפורה יותר מאשר כתופעה נפרדת. (זנדבנק, שמעון, ٢٠٠٢, ٦٢) (Sandbank, Shimon, ٢٠٠٢, ٦٢) פרס בהישיבה השלוש-מאות ושמונים ושלוש של הכנסת השלוש עשרה, «٦٩ ו המלים של עשרת הדיברות הן גם היום המסד לתרבות המערבית כולה. וחזונו החברתי של עמוס כמו חזונו המדיני של ישעיהו – הם מצפן לדרכנו.» פרס השתמש בצד הדתי בנאום שלו כדמוי, הוא דומה בין הצד החברתי והצד הפוליטי, בצד הדתי השתמש (חזונו החברתי של עמוס) עמוס הוא אחד נביאים מדינת ישראל שהדגיש על הצדק החברתי, והצד הפוליטי (חזונו המדינה של ישעיהו, הנביא ישעיהו חי בתקופת עליית המעצמות הגדולות בעולם והמאבק ביניהן. מאבק זה החל בין מצרים לאשור לשליטה עולמית באותה תקופה, ובימיו האחרונים של ישעיהו המאבק היה בין אשור ובבל. ופרס רוצה לעבר מסר כי החוקים של ישראל היא חוקים כל התרבות,

פרס (١٥ ביולי ٢٠٠٧), «כמו שילדה בת שנה אינה יכולה להינשא אלא רק כעבור עשרים שנה, בערך, כך גם מדינה חלשה, כל זמן שהיא חלשה, רוצים להשמיד אותה. ואל תספר לי שאלה להטוטים. משהו נבנה, משהו קרה, רציני מאוד.»

פרס השתמש במילה ילדה ביטוי על ישראל, הוא אומר (שילדה בת שנה אינה יכולה להינשא אלא רק כעבור עשרים שנה) כי ישראל לא יכולה לעשה שלום בבזמן הנוכחי, אבל בעתיד הוא בטוח לעשה שלום.

חזרות

עוד דרך להביע קשרים בטקסט היא בעזרת חזרות על אותן המילים הקשורות לנושא הטקסט. כאשר טקסט עוסק בנושא מסוים, יחזרו בו פעמים אחדות המילים המציינות את הנושא. (ליפקין, שרה, ٢٠٠٦, ١٥) Lipkin, Sarah, ٢٠٠٦: ١٥

בנאום של פרס (١٣ בנובמבר ١٩٩٥), «התגלה לעיני כולנו דור צעיר. רציני מאוד. נוגע ללב. דבר הרוצה להדליק מחדש את הנר שלו. דור שרוצה לשאת תפילה בלשונו שלו. דור מזיל דמעה רותחת בפומבי. דור נושא ברעדה פרחי שלום. הדור הצעיר הזה איבד קברניט שכבש את לבו. קברניט שיכול היה להזדהות עמו. העם איבד קברניט וגילה דור.»

פרס השתמש במילה דור שבעה פעמים בנאום הפוליטי שלו, הנדון במטרה לעורר תשומת לבו של קהל הנמען אל הדור החדש של מדינת ישראל, וגם כי ידע העולם החשיבות של הדור הזה, כי נכון אבד העם קברניט שהוא יצחק רבין אבל התגלה דור מחזיק באותם עקרונות.

פרס בדברי התשיעי באירוע השקת מרכז החדשנות, «עלינו לייעד את החדשנות למען שגשוג כלכלי וחברתי.

למען עילוי האדם.

למען ריפוי חולים וחיזוק חלשים.

למען שלום.

בעידן האינטרנט אפשר וצריך לקרב רחוקים. ליישם בפועל דרכי שלום.» המילה למען חזרה חמשה פעמים בנאום הפוליטי של פרס, כדי לתשומת לבו של הנמען אל יכולות העם הישראלי, וגם מה יהיה עושה בעתיד, וישראלי רוצה

להשגת חדשנות כלכלי וחברתי רחוק ממלחמה, והזהות שלה היא עשרת הדברות, נועדה לעשותינו עם רודף צדק.

תבניות ניגודיות:

מדובר בזוגות של מבעים שיש בהם מעין תקבולת ביחס של ניגודיות, היפוך. למשל, המבע הראשון מנוסח בשלילה והשני בחיוב, ולעתים יש שימוש בהפכים ממש. אמצעי זה יכול להיות סגנוני ויכול לשרת כתיבת שכנוע (גדיש, רונית, ואחרים, ٢٠٠٤, ٢٠٠٣, ٣٥) (Gadish, Ronit, and others, ٢٠٠٣ – ٢٠٠٤: ٣٥)

סוגי הניגודים:

١ – ניגודים מוחלטים

ניגוד מוחלט מתבטא בכך, ששלילת אחד האיברים במבע כלשהו, מחייבת את הקיום של בן זוגו. לדוגמה:

פרס (١٣ בנובמבר ١٩٩٥), «הרגל האחרת היא תהליך השלום. תהליך השלום היווה את ייחודה של הממשלה בראשותו. לא שלום תיאורטי אלא שלום מציאותי. ראש הממשלה נרצח על מזבח התהליך הזה. אבל משהוא התגלה לעם. העם הולך עכשיו בעקבותיו.»

פרס השתמש המילה מציאות ניגד המילה תיאורטי כי תהליך השלום מהעניינים החשובים בעולם בפרט ובישראל בפרט, שנים המילים הם מסוגי הניגוד המוחלט כי אם יהיה שלום או לא יהיה, כי לא יש שלום תיאורטי השלום האמתי הוא השלום המציאותי.

כאשר הניגודים הם מוחלטים, אין דרגות ביניים ביניהם, והניגוד אינו ניתן לדירוג.

לסיכום – שתי תכונות מאפיינות, אם כן, את הניגוד הסמנטי המוחלט:

١. שלילת אחד האיברים מחייבת את הקיום של בן זוגו.
٢. הניגוד אינו ניתן לדירוג. (אליצור, שולמית, ٢٠٠٤, ٩٣)

(Shulamit, Elitzur, 2004: 93)

ב. ניגודי רצף

זוגות המלים: גדול – קטן, חם – קר, זקן – צעיר, חזק – חלש, גבוה – נמוך
מציינים ניגודי רצף או ניגודי דרגה. ניגודי הרצף נבדלים מהניגודים המוחלטים
בעיקר בשתי תכונות:

١- ניגודי הרצף אינם מציינים מצבים מוחלטים, והם ניתנים לדירוג על גבי רצף
שבין שני קטבים. ניגודי הרצף מדורגים תמיד, גם כאשר הדבר אינו נזכר במפורש.
٢- שלא כמו בניגודים המוחלטים, שלילת אחד הניגודים אינה מחייבת את
קיומו של השני. (אליצור, שולמית, ٢٠٠٤, ٩٤) (Shulamit, Elitzur, ٢٠٠٤: ٩٤)

בנאומו כנשיא התשיעי באירוע השקת מרכז החדשנות, «המרכז יוכיח כי
האמונה שבלב, ועבודה חרוצה, הם הערובה לכך שמדינה קטנה במידותיה (כמו
ישראל), יכולה להיות מדינה גדולה בתכונותיה.»
פרס בחר בשתי הניגודים מדינה קטנה ומדינה גדולה כל מילה היא נגד השניה,
כי המידנה הקטנה במהלך הזמן והאמונה שבלב, עבודה חרוצה הפכה למדינה גדולה,
וכל זה מתרחש בדרגות.

נתונים מספריים

נתונים מספריים משווים מהימנות לכתוב. על כן נמצא שימוש בהם גם
במאמרים המבקשים לשכנע. (גדיש, רונית, ואחרים, ٢٠٠٣-٢٠٠٤, ٢٦)
(Gadish, Ronit and others, 2003 – 2004: 26))

- ١- יישמנו את החלטה ٤٢٥
- ٢- המאה ה-٢١ מבקשת חלוצים
- ٣- וקניאטה סיפר לנו על ٤٠ שנות המדבר של עמו
- ٤- לפני ١٥ שנה באתי לוישנייבה שליד וולוז'ין.
- ٥- קשה היה לחזות אז, שמ-٦٥٠,٠٠٠ תושבי ישראל נצמח למדינה של ٧.٢ מיליוני אזרחים, בהם ١.٢ מיליון שאינם יהודים
- ٦- כמעט ٦٠ שנה מלאו למדינה
- ٧- ١٦٩ המילים של עשרת הדיברות הן גם היום המסד לתרבות המערבית כולה.

המסקנות

המחקר הסתיים במספר תוצאות, אותן אנו מציגים באופן הבא:

- 1- הארגומנט מתכוון, במינוח, להציג טיעונים המובילים לשכנוע; מכיוון שהארגומנטציה מבוססים על טיעונים, באמצעותם הדובר יכול לשכנע את רעיונותיו
- 2- השיח במובן הכללי שלו הוא מסר שמועבר עם אחרים, אותו הדובר שולח על מנת לשכנע ולהשפיע על המאזין, והיא מערכת דיבור המבוססת על ראיות וטענות.
- 3- השפה ממלאת פונקציה טיעונית, ולכן הארגומנט הוא מאפיין בולט בשפה, ועל בסיס זה מצאנו פילוסופים, בלשנים ורטוריקנים למקד את מחקריהם בה, ככלי לארגומנטציה, וזה מה שמצא אצל אריסטו, פרלמן ודקרו.
- 4- הארגומנטציה אינם מוגבלים לשפה או לתרבות ללא אחרים, אלא קשורה לקיומו של האדם ודמותו נוטה לאהוב מחלוקת.
- 5- תימונות רטוריים מכל הסוגים מבצעים פונקציה טיעונית, כגון: דמיון, מטאפורה ומטאפורה, כך שכל תמונה שלה לאחר ההשפעה מופיע בתוך השיח.
- 6- מבנה הדימוי בצורותיו המרובות כולל אופי ארגומנטיבי, ואילו המטאפורה היא נושאת ממד טיעוני.

ביבליוגרפיה

המקורות העבריים

- 1- בורשטיין, רות: על משפטי שאלה שאינם שואלים, במכללה, 17-16.
- 2- גדיש, רונית, ואחרים: אמצעים רטוריים בכתיבת מאמרים, האגף לפיתוח ותכנון לימודים, אגרת מידע נ"י, עמי 40-6, 2003 - 2004.

- ٣- גלסנר, אמנון ואחרים (٢٠٠٩), פיתוח חשיבה מסדר גבוה, ישראל
:האוניברסיטה הפתוחה.
- ٤- גנדבנק, שמעון: מגשיר: מדריך לשירה, ירושלים: לכתר הוצאה לאור,
٢٠٠٢.
- ٥- לבנת, זהר: הרטוריקה של המאמר המדעי, הוצאת אוניברסיטת בר-אילן,
רמת-גן, ٢٠١١.
- ٦- ליאקופולוס, מילטוס (٢٠١١), ניתוח טיעונים, רעננה: האוניברסיטה הפתוחה
- ٧- ליפקין, שרה, שלב א: עברית-הבנה, הבעה ולשון: כרך ١: לימוד ותרגום
לכיתות ט-י, ٢٠٠٦.
- ٨- לנדאו, רחל: הרטוריקה של מישלב הנאום הפוליטי בישראל, עקד, תל
אביב, ١٩٨٨.
- ٩- מימרן, איילת (٢٠١٣), מיומנות הארגומנטציה: ככלי להתמודדות עם
הקונפליקט שבין אבולוציה ובריאה וכדגם להתמודדות עם נושאים סוציו-מדעיים
מכון ויצמן למדע מדרשת פיינברג: המחלקה להוראת המדעים תכנית רוטשילד -
ויצמן בהוראת המדעים מיומנות
- ١٠- ניר, רפאל: מבוא לבלשנות, ארבעה כרכים, ישראל, הוצאת האוניברסיטה
הפתוחה, ١٩٩٠.
- ١١- עליזה עמיר, הלה אתקין (2014), דאלגיות בכתיבת טיעון של תלמידים
גיליון דפים מס' ٥٧, עמ' ٤٢, ٣٩, ٣٧.
- ١٢- רשיד, ר'זוואן מגיד (٢٠١٨), אסטרטגיות בארגומנטציה בשיח הפוליטי של
יצחק רבין. بحث منشور: في Annals of the faculty of Art, Ain shame
university. Uol ٤٦ .
- ١٣- שולמית, אליצור: שירת החול העברית בספרד המוסלמית, ישראל:
אוניברסיטה ישראל, ٢٠٠٤.
- המקורות הערביים
- ١- محمد عبد العال، احمد: الحجاج في الخطاب السياسي العبري- قضايا الحرب والسلام
في خطابات رؤساء الحكومات في اسرائيل (١٩٤٨-١٩٩٥) أنموذجا، كلية الآداب: جامعة
عين شمس، ٢٠١٨.
- ٢- موشر، جاك: القاموس الموسوعي للتداولية، ترجمة: مجموعة من الأساتذة
والباحثين، المركز الوطني للترجمة، تونس، ٢٠١٠.
- מקורות האינטרנט

١- <https://he.wikipedia.org/wiki>

<http://www.pac.ac.il/?CategoryID=330&ArticleID=744&dbAuthTo>

[ken](#)